

الهه مظاهری

معصومه رفیق دوست

فهرست سوم

دبستان

درس یازدهم: نویسنده‌ی بزرگ
هدف کلی: آشنایی با سعدی و آثار او

حاتم طایی را گفتند: «از خود بزرگ همت‌تر در جهان دیده‌ای یا شنیده‌ای؟»

آرد: بزرگ همت‌تر: باگذشت‌تر، بخشنده‌تر

ترکیب: حاتم طایی - بزرگ‌همت

پارته: به حاتم طایی گفتند: «از خودت با گذشت‌تر در جهان کسی را دیده‌ای یا از او شنیده‌ای؟»

گفت: «بلی؛ یک روز چهل شتر قربانی کرده بودم امرای عرب را؛ و خود به گوشه‌ی صحرا، به حاجتی بیرون رفتم. خارکنی را دیدم، پشته فراهم نهاده.»

آرد: جمع امیر، امیران، فرمانروایان / حاجت: نیاز، احتیاج / خارکن: کسی که کارش کندن خار است. / پشته: تپه، توده / فراهم نهاده: آماده کرده

ترکیب: قربانی - امرا - صحرا - حاجت - خارکن - پشته

پارته: گفت: «بله، یک روز برای پذیرایی از فرمانروایان عرب چهل شتر قربانی کرده بودم و خودم به گوشه‌ی صحرا برای کاری رفتم، خارکنی را دیدم که توده‌ای خار آماده کرده است.»

گفتم: «به مهمانی حاتم چرا نروی؛ که خلقی بر سِماطِ او، گرد آمده‌اند؟»

آرد: خلق: آفرینش، مردم / سِماط: سفره / گرد آمده‌اند: جمع شده‌اند

ترکیب: خلق - سِماط

پارته: گفتم «چرا به مهمانی حاتم طایی که گروهی از مردم بر سر سفره‌ی او جمع شده‌اند، نمی‌روی؟»

گفت: «هر که نان از عملِ خویش خورد منت حاتم طایی نبرد.»

آرد: منت: احسان و نیکویی را به رخ کسی کشیدن

ترکیب: خویش - منت

پارته: گفت «هر کسی که روزی‌اش را با کار خودش به دست آورد به حاتم طایی نیازمند نمی‌شود.»

من او را به همت و جوان‌مردی، از خود برتر دیدم.

آرد: همت: اراده / جوان‌مردی: بخشندگی، مردانگی / برتر: بالاتر

پارته: من او را در اراده و بخشندگی از خود بالاتر دیدم.

متنی که در بالا خواندید، یک حکایت است. حکایت، داستان کوتاهی است که از روزگار گذشته بر جای مانده است و با پند، اندرز و نصیحت همراه است و تجربه‌ای از زندگی را بازگو می‌کند.

حکایتی که خواندید، از کتاب «گلستان» سعدی است. سعدی اهل شیراز بود. او دوران کودکی و نوجوانی را در شیراز گذراند؛ اما پس از آن به سفر رفت تا چیزهای بیشتری یاد بگیرد. ابتدا به بغداد رفت و در آنجا، تحصیلات خود را ادامه داد. بعد به جاهای دیگر مانند سوریه، لبنان و روم رفت. همچنین، برای زیارت خاندی خدا، به مکه سفر کرد. سرانجام پس از سی و پنج سال سفر، به شیراز برگشت و از خاطراتش، حکایت‌ها و شعرها نوشت. حاصل آن، دو کتاب باارزش «گلستان» و «بوستان» است. این کتاب‌ها از افتخارات فرهنگی و ادبی ما ایرانیان هستند.

به واژه‌های زیر دقت کن:

گل + _ ستان ← گلستان، یعنی جایی که پر از گل باشد.

دبیر + _ ستان ← دبیرستان، یعنی جایی که دبیران در آن درس می‌دهند.

همان‌طور که می‌بینی، از ترکیب بعضی واژگان با _ ستان واژگان جدیدی ساخته می‌شود که معنی جا و مکان می‌دهد.

آرد : گلستان و بوستان: نام کتاب‌های سعدی، شاعر بزرگ

آرد : حکایت - سعدی - بغداد - تحصیلات - همچنین - زیارت

سعدی با قرآن و احادیث نیز آشنایی کامل داشت. مردم کشور ما، از گذشته تاکنون، با آثار سعدی آشنا هستند و در سخن گفتن، از جمله‌های بسیار زیبای او استفاده می‌کنند. بسیاری از مردم دنیا نیز، آثار او را می‌خوانند و به آن‌ها علاقه دارند.

آرد : احادیث: جمع حدیث، سخنان پیامبران و امامان / آثار: جمع اثر، نشانه‌ها، آنچه از کسی به جا می‌ماند.

آرد : احادیث - آثار - علاقه

آرد : اگر روزی به شیراز رفتی، حتماً به دیدن آرامگاه این نویسنده و شاعر بزرگ، برو.

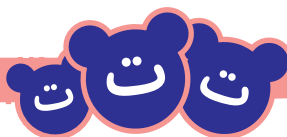
آرد : آرامگاه: قبر، مزار، محل دفن

پرسش‌های درک متن

۱) چرا از نظر حاتم طایی، خارکن بخشنده‌تر از او بوده است؟

۲) از این حکایت چه نتیجه‌ای می‌گیری؟

۳) سعدی به کدام شهر و کشورها سفر کرده بود؟

۱- یک واژه از درس «نویسنده‌ی بزرگ» پیدا کن که جمع باشد؛ ولی علامت جمع نداشته باشد سپس با آن یک جمله بساز.

جمله: _____

۲- مانند نمونه، واژه‌های داخل کادر را در جدول پیدا کن.

آ	ت	ح	ص	ی	ل
ث	س	ع	د	ی	م
ا	ا	پ	ر	ی	ع
ر	م	س	خ	ن	ث

۳- با توجه به متن درس «نویسنده‌ی بزرگ»، جاهای خالی را پر کن.

الف) سعدی برای زیارت خانه‌ی خدا به ..... سفر کرد.

ب) آرامگاه سعدی در شهر ..... قرار دارد.

پ) دو کتاب باارزش ..... و ..... از آثار سعدی هستند.

۴- واژه‌هایی را که در یک گروه قرار دارند، دسته‌بندی کن.

.....	گروه ۱
.....	گروه ۲
.....	گروه ۳

۵- هم‌معنی واژه‌هایی را که زیر آن‌ها خط کشیده شده، داخل کمانک بنویس.

حاتم طایبی را گفتند: «از خود بزرگ همت‌تر (.....) در جهان دیده‌ای؟»

گفت: «بلی، یک روز، چهل شتر قربانی کرده بودم امرای عرب را (.....) و خود به گوشه‌ی صحرا به حاجتی (.....)

بیرون رفتم. خارکنی را دیدم پشته فراهم نهاده. (.....)»

۶- واژه‌های مقابل را با «ستان» ترکیب کن و معنی آن‌ها را در جاهای خالی بنویس.

- الف) ..... ، یعنی جایی که
- ب) ..... ، یعنی جایی که
- پ) ..... ، یعنی جایی که
- ت) ..... ، یعنی جایی که

۷- مخالف واژه‌های زیر را بنویس.

کامل $\neq$ ..... ، جمله :

سرانجام $\neq$ ..... ، جمله :

بخشده $\neq$ ..... ، جمله :

۸- جاهای خالی را پر کن.

الف) به جایی که در آن «نی» می‌کارند، ..... می‌گویند.

ب) به جایی که پر از «گل» باشد، ..... می‌گویند.

پ) به جایی که کودکان را در آن نگه‌داری می‌کنند، ..... می‌گویند.

۹- درباره‌ی تصویر روبه‌رو یک بند بنویس و با انتخاب موضوع کوچک‌تر سعی کن از پراکندگی مطالب بند جلوگیری کنی.

سعدی

(تلفیق با علوم)

۱۰- داستان زیر را کامل کن.

یکی بود؛ یکی نبود. قطره‌ی آبی با مادرش در دریای بزرگی زندگی می‌کرد. قطره کوچولو همیشه آرزو داشت به آسمان برود. روزی از مادرش پرسید: «ما قطره‌ها چگونه می‌توانیم به آسمان برویم؟» مادر نگاهش به قطره کرد و گفت: «اگر خورشید به قطره‌ها بتابد، آن‌ها را به آسمان می‌برد.» قطره کوچولو هر روز به خورشید خانم خیره می‌شد که ناگهان روزی